SEERA LAFAA

(Labsii Lafa Baadiyyaa Naannoo Oromiyaa, Lak. 248/2015 fi Labsii Liizii 721/2004 Irratti Kan Xiyyeeffatu)

Leenjifamtoota LHD Marsaa 2ffaaf Qophaa'e

Dassaaleny Birhaanuu fi Milkii Makuriyaa

Caamsaa 2015

XIYYEEFFANNOO LEENJICHAA

1. SEERA LAFA BAADIYYAA
   - LABSII 248/2015
   - DAMBII 151/2005
2. SEERA LIIZII LAFA MAGAALAA
   - LABSII 721/2004
   - DAMBII 182/2008
   - QAJEELFAMA 04/2008

Labsii Lafa Baadiyyaa Naannoo Oromiyaa, Lak. 248/2015

QABIYYEEWWAN IJOO LEENJICHAA

- Labsii Lafa Baadiyyaa Naannoo Oromiyaa, Lak. 248/2015 fi Labsii Liizii 721/2004 ilaalchisee:
  - Haala argannaa lafaa fi haala dabarsaa
    - Kennaa
    - Dhaala
    - Wabummaan Qabsiisuu
    - Kireessuu, Waliin misoomsuu, waljijjiiruuu, kkf
  - Biqiltuuwwan dhaabbataa
  - Gochaawwan dhoorkaman
  - Hiikkaa waldiddaa falmii lafaa
  - Darbiinsa yeroo falmii lafaa, kkf

DAANGAA RAAWWATIINSAA

1. Labsiin kun lafa **baadiyyaa** naannicha keessatti argamu hunda irratti raawwatiinsa ni qabaata.
2. Qabiyyeen lafa baadiyyaa akkaataa seera rogummaa qabuutiin abbaa qabiyyee harkaa **osoo hin fudhatamiin daangaa bulchiinsa magaalaa jala gale** irratti raawwatiinsa ni qabaata

- Hiikoon **"lafa baadiyyaa"** f kennamee tures 'lafa daangaa bulchiinsa ganda baadiyyaa keessatti argamu ta'ee, lafa akkaataa labsii kana keessatti tumameen daangeffamee pilaanii magaalaa jala galee **walharkaa fuudhinsi hin taasifamne** hunda kan dabalatuudha' hiikkoo jedhuun fooyya'ee jira.
- Kunis caalaatti mirga abbaa qabiyyeef eegumsa kan taasisudha.

QAJEELTOOWWAN BU'UURAA

1. Mirgi abbummaa lafa baadiyyaa … kan hin gurguramne yookiin kan hin geeddaramne, qabeenya gamtaa ummata naannichaati.
2. Garaagarummaa malee qabiyyee lafa baadiyyaa argachuufi kunuunsuuf mirga walqixa
3. Abbaan qabiyyee yeroon osoo hin daangeeffamiin qabiyyee lafa isaatti fayyadamuuf mirga ni qabaata.
4. Karooraa ittifayyadama lafaafi eegumsa naannoo
5. Qaama miidhamtootaa, dubartootaafi dargaggoota hojii dhabeeyyiif dursa
6. **Fayyadamummaa qonnaan bulaa…**

MIRGA ABBAA QABIYYUMMAA VS MIRGA ITTI FAYYADAMAA LB

- Labsii haaraa keessatti mirgi abbaa qabiyyummaa fi itti fayyadamaa lafa baadiyyaa adda bahee hiikamee jira.
- Mirgi abbaa qabiyyummaa mirga bal’aa:
  - Haala karooraa ittifayyadama lafaatiin misoomsuu, ittifayyadamuufi gochaalee seera qabeessa ta’an kan biroof oolchuu, qabiyyee lafa isaa irraa karaa seeraan ala ta’een buqqa’uu dhabuu, dantaa ummataaf lafichi yammuu barbaadamu akkaataa seera rogummaa qabuun dursa mirga beenyaa argachuu, kireessuu, waliin misoomsuu, dhaalchisuu, kennaan dabarsuu, laficha irratti qabeenya horachuu, walitti aanfachuu, waljijjiruu, qabeenyaa laficha irratti horatame akkaataa labsii kana keessatti tumameen **dabarsuu, mirga ittifayyadama lafaa qabsiisuun dhaabbilee faayinaansii beekamtii seeraa qaban irraa maallaqa liqeeffachuufi** kan biroo kan dabalatu yoo ta’u;

...

- Mirgi itti fayyadama lafaa
  - Akkaataa karoora ittifayyadama lafaatiin mirga abbaan qabiyyee kamiyyuu misoomsuu yookiin mirga kireessuu yookiin laficha irratti qabeenya horachuu yookiin qabeenya laficha irratti horatame akkaataa labsii kana keessatti tumameen dabarsuu yookiin mirga ittifayyadama lafaa akkaataa labsii kana, dambiifi qajeelfama labsii kana raawwachiisuuf bahuutiin **wabummaan qabsiisuun liqeeffachuu yookiin mirgoota abbaa qabiyyummaa jijjiirsisuu hin dandeenye** biroo kan dabalatu akka ta'eetti adda bahee hiikameera.
  - Gara garummaan mirgoota kanaa inni bu'uura namni mirga abbaa qabiyyummaa qabu mirga abba qabiyyummaa karaa jijjirsisuu danda'uun nama biraatti mirga kana dabarsuu kan danda'u yoo ta'u namni mirga itti fayyadamaa qabu garuu mirgoota abbaa qabiyyummaa jijjiirsisuu hin dandeenye kan qabaatu dha.
- Hiikkoowwan kun kanaan dura akkaata kanaan adda bahee hiikamee hin jiru.

Waraqaa ragaa yookiin kaartaa abbaa qabiyyee

- **“Waraqaa ragaa yookiin kaartaa abbaa qabiyyee”** ragaa biraatiin hanga hin faallefamnetti **ragaa abbaa qabiyyummaa** mirkaneessuuf.
- **Murtii Mana Maree Federeeshinii, Lg 33/09, 2012, Jiildii 3ffaa, Fu 40**
  - falmiin bitaa fi mirga jidduu jiru – gareen tokko qabiyyeen lafaa tokko lafa waloo keenyaa ti kan jedhu yoo ta;u, gareen biraa immoo qabiyyichi kan waragaa irratti qabnu kan dhuunfaa keenyaati kan jedhu dha.
  - DHIMMWO - waamamtootni ‘ragaa abbaa qabiyyummaa’ waan qabaniif qabiyyicha irratti mirga kan qabani dha jechuun murteesse
  - **Manni Maree Federeeshinii**:
    - ragaan abbaa qabiyyee dhiyaatee fi waajjira sadarkaa aanaatti jiruun kenname haqamaa kan qabuu fi fudhatama kan hin qabne dha.
    - lafichis qabiyyee waloo dheedichaa ta’ee bara 1966 kan kenname ta’uun mirkanaa’eera jechuun murteesseera.

Gibira maqaa ofiitiin kaffalaa turuun mirga abbaa qabiyyummaa mirkaneessuuf ni gargaaraa?

Dhimma Mana Maree Federeeshiniitiin murtii argate, LG 08/07, 2012, Jiildii 3ffaa

- Iyyattuun: waamamtootni erga abbaan warraa koo du’ee as waliigaltee afaaniitiin lafa kiyya qotanii waliin akka fayyadamnuuf waliigallus akkaataa waliigalteetiin waan raawwachuu didaniif akka gadi naa lakkisanii jechuun falmite
- Waamamtootni: qabiyyee kana gariin isaa bittaan, gariin immoo kiraan argachuun yeroo dheeraa itti fayyadamaa turuu falman.
- MM jalaa: himanni jalqaba itti dhiyaate: waamamtootni waggaa 10 ol gibira kaffalaa kan itti fayyadamaa turan waan ta’eef kana irraa fudhachuun rakkoo diinagdee fi hawaasummaa cimaa waan hordofsiisuu fi iyyattuun/ijoolleen iyyattuu itti fayyadamaa kan hin turre waan ta’eef waamamtootaatni qabiyyicha gadi lakkisuu hin qabani jedheera.
- Manni Marichaa: Murtiin mana murtii heera mootummaa kwt 40(3) waliin walitti bu’a jechuun diige.

GAAFFII MARII

- Garaagarummaan himannaa abbaa qabiyyummaa fi jeequmsi narraa haa dhabbatuu maali?
- Himannaan kunneen waliin altokko dhiyaachuu/mm tiin ilaalamuu danda’uu?
- Namni himannaa gosa isa tokkoon himatee itti murtaa’e himanna gosa isa biraa dhiyeessuu danda’aa? Falmiin ‘resjudicata’ irratti dhiyaachuu hin danda’uu?

DHADDACHA IJIBBAATAA MMWO LAK.GA.132370 (DHIMMA 1FFAA)

- Himataan jalaa obbo gammachuun idaa isa irra jiru kanfaluuf jedhee obboo dobocitti lafa isaa qarshii 1,500n itti gurgure ture. Obboo doboc bittaa kana irratti hundaa’ee na jeeqe jedhee obbo gammachu mana murtii hawaasummaa gandaatti himate
- MM hawaasummaatti ob Dobociif murtaa’e.
- Itti aansuunis obbo Doboc ob. Gammachuun qabiyyee koo bara 1997 qabee gibira itti gabbaree itti fayyadamaa ture irratti na jeeqe jedhee MMA Ada’aattii yoo himatu himatamaan hin jeeqne lafti kun kooti jedhee falme.
- MMA: himaticha kufaa taasise.

>>DHIMMA 1FFAA

- MMO fi MMW DHDHB – dhimma kana irratti kana dura hanga MMWOtti walfalmanii obbo gamachuun jeequmsa uumuu akka dhaabu kan itti murtaa’e waan ta’eef lafa kana obbo Dobocif akka gad dhiisu jedhee murteesse.
- Murtee kana DhDhB MMWOs ni cimse.
- DhiMMWO: murteen duraan kennames dhimma jeequmsaa irratti malee dhimma abbaa qabiyyummaarratti miti. Kana waan ta’eef murtii mana murtii hawaasummaa gandaa heera mootummaa fallessuun kenne irratti hundaa’uun lafa kana obbo Doboc haa argatu jechuun fallaa heera fi seerati jechuun murteesse.

HAALA ARGANNAAFI ITTIFAYYADAMA LB

KWT 7. MIRGA ARGANNAA LAFA BAADIYYAA

- Lafa baadiyyaa tolaan mootummaa irraa argachuu (W18 ol, **daa'imman, dubartootni**)
- Dhaabbileen mootummaa
- **Ummanni waliin ta'uun** lafa dheedichaa, burqaa bishaanii, bakka amantii, bakka awwaalchaa, bakka aadaasaa itti calaqqisifatuufi tajaajila hawaasaa biroof oolfatu argachuufkkf
- **Maatii irraa dhaalaan yookiin kennaan argachuu**
- Abbaan warraa yookiin haati warraa gaa'ilaan jiran keessaa tokko lafa baadiyyaa dhuunfanis ta'e waloon kan hin qabne yoo ta'e ni argatu

DHMMWF JILDII 13FFAA, L/G 69291 (DHIMMA 3FFAA)

- Himattuun: bara 1990 qabiyyee lafa koo sangaa sadii qabsiisee himatamaa jalaa iyyataa ammaa harkaa qarshii 1020 fudheera.
- Booda qarshii kee fudhadhuutii qabiyyee koo naaf deebisi jennaan na dide jechuun himatte.
- Himatamaan: lafa koo naaf deebisi jechuun himattuu sirrii miti.
- MMA: lafa sangaa sadii keessaa himatamaan lafa sangaa tokko himattuuf haa deebisu.
- MMO: waliigalteen umame **seeraan ala** jechuun iyyataan **mana** lafa waamamtuu irratti ijaare **kaafatee lafa himattuu jalaaf haa deebisu**
- MMWO murtii MMO diige. DhIMMWO immoo murtii MMO cimseera.
- DhIMMWF murtii MMO fi DhI Naannoo cimse.

JILDII 13FFAA, L/G 69291

ከላይ የተያዘውን ጭብጥ ለመወሰን በመጀመሪያ አመልካች ከተጠሪ ጋር ህዳር 10 ቀን 1990 ዓ.ም አድርጌዋለሁ የሚለውን ውል ይዘትና መሠረታዊ ባህሪ መመርመር አስፈላጊ ሆኖ አግኝተነዋል። አመልካች የተለያየ ንብረት አፍርቸበታለሁ የሚለው የእርሻ መሬት የተጠሪ ህጋዊ ይዞታ መሆኑን አልካደም። አመልካች የሚከራከረው ተጠሪ ከፍተኛ የሆነ የገንዘብ ችግር አጋጥሟት እኔ ብር 1020 /አንድ ሺህ ሃያ ብር/ ለችግር ማቅለያ እንዲሆናት ሰጥቻት ተጠሪ የእርሻ መሬቱን እኔ እንድጠቀምበት ሰጥታኛለች። የእርሻ መሬቱንም ከሰጠችኝ አስር ዓመት ያለፈው ስለሆነ ተጠሪ የእርሻ መሬቴን ይልቀቅልኝ በማለት ያቀረበችው ክስ በይርጋ ይታገዳል በማለት ነው። በእኛ በኩል አመልካች ከተጠሪ ጋር ህዳር 10 ቀን 1990 ዓ.ም የተዋዋለው ውል በመሠረታዊ ይዘቱ አመልካች ለተጠሪ በሰጣት ብር 1020 /አንድ ሺህ ሃያ ብር/ መክፈያ እንዲሆን ተጠሪ ሶስት ቀርጥ መሬት ላልተወሰነ ጊዜ እንዲጠቀምበት ግዴታ የገባች መሆኑን የሚያሣይ ነው። ውሉ በመሠረታዊ ይዘቱም ሆነ በባህሪው ተጠሪ በመሬቱ ላይ ያላትን የመጠቀምና የይዞታ መብት ለዘለቄታው ለአመልካች በብር 1020 /አንድ ሺህ ሃያ ብር/ ለመሸጥ የተስማማች መሆኑን የሚያሣይ ነው።

አመልካች ከተጠሪ ጋር አድርጌዋለሁ የሚለው ውል በመሠረታዊ ይዘቱና ሞራላዊ ባህሪው በህገመንግስቱ አንቀፅ 40 ንዑስ አንቀፅ 3 እና በህገመንግስት አንቀፅ 40 ንዑስ አንቀፅ 4 የተደነገገውን የአርሶ አደሮች የመሬት ባለይዞታ የመሆንና በመሬት የመጠቀምን ከይዞታቸው ያለመፈናቀል መብት የሚጥስ ከሆኑ በኋላ የፌደራል መንግስት ያወጣውን አዋጅ ቁጥር 456/97 እና የኦሮሚያ ክልል ምክር ቤት ያወጣውን አዋጅ ቁጥር 130/99 ድንጋጌዎች የሚቃረን ህገወጥ የሆነ ውል ነው። ውሉ ህገወጥ ውል በመሆኑ ተጠሪ ውሉ እንዲፈርስ ያቀረቡት ጥያቄ በይርጋ የሚታገድ አይደለም። ስለሆነም አመልካች ብር 1020 /አንድ ሺ ሃያ ብር/ በመክፍል የተጠሪን ሶስት ቀረጥ የእርሻ መሬት ለዘለቄታው ለመውሰድ የተዋዋለው ውል ህገወጥ ውል በመሆኑ ውሉ ፈራሽና ውጤት አልባ ነው በማለት የአርሲ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤትና የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የሰጡት ውሣኔ የህገ መንግስቱንና የፌደራሉ መንግስት ያወጣውን አዋጅ ቁጥር 456/97 እና የኦሮሚያ ክልል ያወጣውን አዋጅ ቁጥር 130/99 ድንጋጌዎች መሠረት በማድረግ የተሰጠና የህግ ስህተት የሌለበት ነው በማለት ወስነናል።

DHI MMWF, JIILDII 6FFAA, L/G 27739 (DHIMMA 4FFAA)

- Himataan MM **jalaa iddoo duwwaa himatamaa jalaa irraa bitee mana irratti ergan ijaaree booda, manicha maqaa kootti naaf jijjiiruu dide** waan ta'eef dirqamaan akka naaf jijjiiruu jechuun himateera.
- Himatamaan jalaas - waliigalteen seeraan ala ragga'uu hin qabu
- MMA waliigalteen ragga'uu qaba
- MMO - waliigalteen diigamee, baasii manichaaf bahe oliyyataan gaafachuuf mirgi isaa eegamaa dha
- MMWN – murtii MMO cimsee dabalataanis manicha diigee haa kaafatu.
- DhIMMWF – dhimmichi **sababa himannaa hin qabu**, s/d/f/s/ 231 tiin cufamuu osoo qabuu dhimmicha falmisiisuun dogoggora.

DHI MMWF, JIILDII
6FFAA,
L/G 27739

በዚህም መሠረት ለክርክሩ መነሻ የሆነው ጉዳይ ባዶ ቦታን የሚመለከት እንደመሆኑ የመሬት ባለቤት መንግሥት መሆኑ ግልጽ ሆኖ እያለና በአመልካችና በተጠሪ መካከል የተደረገው ውል ከመነሻውም ፈራሽ መሆኑ እየታወቀ ወይም መታወቅ ሲኖርበት ጉዳዩ የክስ መሠረት እንዳለው ተቆጥሮ መስተናገዱ ተገቢ ሆኖ አልተገኘም። ምንም እንኳ የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤትም የከፍተኛው ፍርድ ቤት በሕገ ወጥ ውል ሣቢያ የአመልካችን

ክርክር ውድቅ ማድረጋቸው አግባብ ቢሆንም የአመልካችን ጥያቄ ውድቅ ማድረግ የነበረባቸው ጉዳዩን ከክስ መሠረት መኖርና አለመኖር አኳያ በማጤን ነበር። ምክንያቱም የክስ መሠረት ሣይኖር ጉዳዩ እንዲስተናገድ በመደረጉ አመልካችና ተጠሪ በየደረጃው በተሰጡ ውሣኔዎች አንዱ የፍርድ ባለመብት በሌላ ጊዜ ደግሞ የፍርድ ባለእዳ ለመሆን ተዳርገዋል። ለዚህም አመልካች በወረዳው ፍርድ በተደረገው ክርክር የፍርድ ባለመብት ሲሆኑ በክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት በተሰጠው ውሣኔ የፍርድ ባለእዳ መሆናቸውን መጥቀሱ ይበቃል። ሆኖም የክስ ማመልከቻው የቀረበለት የወረዳው ፍርድ ቤት በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. 231/1/ መሠረት ማመልከቻው የክስ መሠረት መኖሩን አላመለከተም በማለት ተጠሪን ሣያስቀርብ ክሱን መዝጋት ሲኖርበት ግራ ቀኙን አከራክሮ መወሰኑ ተገቢነት እንደሌለው እየታወቀ የመጨረሻ ውሣኔ የሰጠው የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይህን ነጥብ ትቶ ጉዳዩ የክስ መሠረት እንዳለው አድርጎ መወሰኑ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት በመሆኑ ውሣኔው መሻሻል ያለበት ሆኖ ተገኝቷል።

HUNDEE BIQILTUU DHAABBATAA

- Labsii 130 keessatti hundee biqiltuu dhaabbataa kan akka bunaa, jimaa, maangoo, avokaadoo, paappaayyaa, burtukaanaafi biqiltuu dhaabbataa biroo yookiin hundee muka haadhoo yookiin hundee mukaa kamiyyuu gurguruun dhorkaa akka ta’e tumamee jira.
- Labsiin haaraan dabalataan hundee biqiltuu dhaabbata ykn muka haadhoo ykn hundee mukaa kamiyyuu **hundeedhaan gurguruun dhorkaa** akka ta’eetti tumamee jira.
- Labsiin 248/2015 (kwt 9(3)) bittaa fi gurgurtaan faallaa labsichaa raawwatame fudhatama kan hin qabneefi bu’aa kamiyyuu hordofsisuu kan hin dandeenye ta’ee, namni hundee biqiltuu dhaabbatichaa, hundee muka haadhoo yookiin hundee mukaa bite **beenyaa kamiyyuu gaafachuu kan hin dandeenyeefi** gadilakkisee kan deemu ta’uutu tumamee jira. Labsiin duraa ni callisa.
- Namni biqiltuu dhaabbataa dabalataa laficha irratti horate - irraa kaafachuu ni danda’a.

...

- Oomisha biqiltoota dhaabbataa gurguruun ni danda’ama.
- Haa ta’u malee, **gurgurtaan** kun:
  - Oomishini gurguramu walakkaa bal’ina qabiyyee lafa qonnaan bulaa sanaa kan hin caalle yoo ta’e;
  - Oomishni gurguramu hanga waggaa 3 qofaaf kan waliigalame
  - Haalli adda ta’e (keewwata 9(5)(c)) yoo uumame abbaan mirgaa omisha qabiyyee isaa irratti horate guutummaan gurguruu danda’a!
- Idaa sababeeffachuun yookiin raawwii murtii maallaqaatiif qonnaan bulaan qabiyyee lafasaarraa buqqa’e qabiyyichi nama yookiin dhaabbata kamittuu darbuu yookiin qabamuu hin danda’u.
- Bittaafi gurgurtaan oomisha biqiltuu dhaabbataa **labsiin kun bahuun duratti raawwatames** haaluma oliitiin kan raawwatamu ta’a.

MANA

- Labsiin duraa (130) mana gurguruun mirga garuu namni bite diigee fudhata yoo jedhu,
- Labsiin ammaa (248) immoo qonnaan bulaan, horsiisee bulaafi gamisa horsiisee bulaan manaafi ijaarsa adda addaa karaa seera qabeessa ta’een ijaarrate diigee gurgurachuu ni danda’a.
- Namni mana lafa baadiyyaa irratti ijaarame bite battalumatti kaafachuu qaba. (Kwt 9/13)
- Akkaataa karoora ittifayyadama lafa baadiyyaatiin alatti mana ijaaruun dhorkaadha, ni diigama, mana yeroof keessa jiraataniin alatti.

...

- Sababa naannoo jireenyaa jijjiiruu abbaa manaa yookiin haadha manaa yookiin lamaan isaniitiin mirgi ittifayyadama lafaa hin tuqamu.
- Nama qacaruudhaan, kireessuudhaan yookiin nama misoomsu waliin galii qooddachuudhaan waliigaltee uumanii fayyadamuu ni danda’u.

GAA'ILAA FI LAFA BAADIYYAA

- 10(1) - qabiyyeen lafa baadiyyaa abbaan warraa yookiin haati warraa gaa'ila keessatti mootummaa irra argatan kan waloo isaanii ta'ee kan itti fufu ta'uu.
- 10(2) - qabiyyee gaa'ilaan dura dhuunfaatti qaban yookiin sanaan booda maatii isaanii irraa dhaalaan yookiin kennaan dhuunfaatti argatan akka qabiyyee dhuunfaatti kan galmeessisan yoo ta'e kan dhuunfaa ta'uu.
- 10(3) - lafa kennaa yookiin dhaalmaadhaan dhuunfaadhaan gaa'ila duras ta'e booda argatan **waliigaltee isaanitiin** guyyaa gaa'ila raawwatan ykn sanaan booda qabiyyee waloo taasifachuu danda'u.
- **10(4) - Waggaa 10 fi isaa oliif waliin misoomsuun haala ittifufiinsa qabuun kan ittifayyadaman yoo ta'e**, yeroo kana keessatti jiruuf jireenya isaanii galii laficha irraa argamuun kan bulan yoo ta'ee fi mirga daa'immaniifi dubartii seera irraa maddu kan hin sarbine yookiin kan hin hambisne yoo ta'e - **seerumti akka kan waloo isaanitti kan fudhatu ta'a.**

DHAALA - LB

- Dhaamoodhaan yookiin kennaa du’aan booda hojiirra ooluutiin – seera dhaalmaatu hojiirra oola – kwt 12
- Miseensa maatitu dhaala kan jedhu hafee jira.
- Qonnaan bulaan, yeroo lubbuun jirutti dhaamoodhaan yookiin kennaa du’aan booda hojiirra ooluutiin mirga abbaa qabiyyummaa isaa dhaaltoota bu’uura seera rogumma qabuun dhaaluuf mirga qabaniif dabarsuuf ni danda’a.
- Qabiyyeen dhaaltotaaf yoo qoodamu istaandaardii ooyiruu labsii kana keessatti tumameen gadi kan ta’u yoo ta’e, abbaan qabiyyummaa lafichaa kan waloo ta’ee dhaaltoonni waliigalteedhaan kan ittifayyadaman ta‟a.

DHIMMWF, JIILDI 22, LAK G. 138286 (DHIMMA 11FFAA)

- Himattuun: himatamtuun haadha manaa obboleessa keenyaa taatee erga obboleessi keenya du’ee booda isheen dhaaluuf mirga hin qabdu waan ta’eef akka gadi nuuf lakkiftu akka nuuf murtaahu jedhan.
- Himatamtuun: gama isheen abbaan mana koo erga du’ee waggaa 17 yoo tahu himanni kun darbiinsa yeroon cufamuu qaba
- DhIMMWF: tumaan labsii 130/99 kwt 6/13 fi dambii lakk 151/05 kwt 15 qabiyyeen abbaan warraa fi haati warraa waliin itti fayyadamaa turan yommuu wal fuutota keessaa inni tokko boqatu inni lubbuun jiru mirga kana karaa seera qabeessa ta’e biroon yoo dhabe malee qabiyyichi maqaa isaan galmaahee akka ragaan kennamuuf fi mirgi lafa kanatti fayyadamuu akka itti fufu kaa’a.

JIILDI 22, LAK
G. 138286

ስለሆነም አከራካሪዉ ይዞታ ሥረ-መሰረቱ የአመልካቾች አባት እና እናት መሆኑ በአስተዳደር አካል ቢገለጽም ለተጠሪ ባል በስጦታ መተላለፉን የስር ፍ/ቤት በማስረጃ አረጋግጧል ፡፡በዚህ አኳኋን ባልና ሚስት ሲጠቀሙበት የኖሩትን ይዞታ ባል ማለትም የአመልካቾች ወንድም ስለሞተ ተጠሪ የመዉረስ መብት የላትም ሲሉ አመልካቾች ያቀረቡት ክርክር አግባብነት ባለዉ የመሬት አጠቃቀም አዋጅ ሆነ በኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግስት መሰረት ተቀባይነት ያለዉ አይደለም ፡፡በኢ.ፌ.ዲ.ሪ. ሕገ መንግሥት

ከተረጋገጡት የሴቶች የእኩልነት መብት አንዱ መሬትን በመጠቀም ፤በማስተላለፍ፤በማስተዳደርና በመቆጣጠር ረገድ ከወንዶች ጋር እኩል መብት ያላቸዉ ስለመሆኑ የሚደነግገዉ አንቀፅ 35(7) ነዉ ፡፡ ይህንኑ ሕገ መንግስታዊ መብት ለማስፈጸም የወጣዉ የኦሮምያ የገጠር መሬት አዋጅ ቁ/130/99 አንቀጽ 6(13) እና ደንብ ቁ/ 151/05 አንቀጽ 15 ይዘት አንደሚያስገነዝበን ባልና ሚስት በጋራ ሲጠቀሙበት ቆይተዉ ጋብቻቸዉ በአንደኛዉ ተጋቢ ሞት ምክንያት ሲቋረጥ በህይወት ያለዉ ተጋቢ በሌላ ሕጋዊ ምክንያት መብቱ ካልተቋረጠ በስተቀር ይዞታዉ በስሙ ተመዝግቦ ደብተር እንደሚሰጠዉና በዚህ ይዞታ መጠቀም መብቱ እንደሚቀጥል ነዉ ፡፡

በተያዘዉ ጉዳይ ቀደም ሲል ይዞታዉ ለተጠሪ ባል በስጦታ ተላልፎ በተጠሪና በባለቤቷ ስም ተመዝግቦ በጋራ ሲጠቀሙበት ቆይተዉ የተጠሪ ባል ሲሞት ከ2000ዓ.ም ጀምሮ በተጠሪ ሰም ተመዝግቦ ተጠሪ እየተጠቀመችበት ስለመሆኑ የኦሮሚያ ጠ/ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በማስረጃ አረጋግጦ ተጠሪ መሬቱን ልትለቅ አይገባም በማለት የሰጠዉ ዉሳኔ እና ይህንኑ በማጽናት የኦሮሚያ ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የሰጠዉ ትዕዛዝ መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ሆኖ አላገኘንም ፡፡

KENNAA - LB

Labsii 130/1999 kew.9(5)

- Miseensa maatii kan galii biraa hin qabneef, ykn
- Lafa dhabeeyyii ijoolle isaatiif

Labsii 248/2015 kew.13

- Ijoollee isaa yookiin ijoollee ijoollee isaatiif kennaadhaan dabarsuu ni danda‟a.
- Ijoolleen kan hin jirre yoo ta’e abbaa yookiin haadha yookiin obboleewwaan isaaf kennaan dabarsuu ni danda’a.
- Qabiyyee yookiin biqiltuu dhaabbataa qabu keessaa walakkaan ol kennaan kan darbu yoo ta’e fudhatama hin qabaatu.
- Mirga abbaa qabiyyummaa lafaa qabu yeroo gaa’ila raawwatutti waahila isaa gaa’ila waliin raawwatuuf qabiyyee dhuunfaa yookiin kan waloo isaanii taasisuun kennuu ni danda’a.
- Qabiyyeen lafa baadiyyaa waloon qabame kennaan dabarsuuf abbaan warraafi haati warraa yookiin abbootiin qabiyyee waloo yoo irratti waliigalan qofaadha.
- Waliigalteen kennaa kamiyyuu barreeffamaan ta’uu qaba.
- Waliigalteen kennaa caasaa biirichaa sadarkaa aanaa irra jirutti galmaa’uu qaba. Waliigaltichis guyyaa galmaa’e irraa eegalee kan ragga’u ta’a.

DHIMMA 8FFAA (DHIMMWF)

- Himatamaan jalaa lafa yeroo gaa'ila raawwatu 'mana bahaa' kennameef waggaa 20 oliif /1986-2006/ itti fayyadamaa kan ture ta'uun mirkanaa'ee waan jiruuf, lafichi maqaa nama kennaa kenneetiin hanga ammaa galmaa'ee argamuunifi **gibirri maqaa isaatiin (namicha kennaa kenneen) kaffalamuun qofti qabiyyeen lafichaa waliigaltee kennaadhaan hin dabarfamne hin jechisiisu**
- Kanaaf namni kun qabiyyicha akka gadi lakkisu gochuun mirga heerawaa iyyataan qabiyyee ofii irraa buqqa'uu dhabuuf qabu kan cabsu dha.
- Labsii lakk.130/99, keewata 2(3), kwt 9/5/, SHH kwt 1149(2) tiin ilaalama.

KENNAA VS DHAALMAA

- Namni kennaadhaan mirga abbaa qabiyyummaa dursee argate, hanga osoo kennaan hin raawwatamne ta'ee dhaalmaan argachuu danda'u qofa dhaala.
- Hangi qabiyyeen kennaan argate hanga dhaalmaan argachuu danda'uu ol yoo ta'e qabiyyee kennaa argate qabatee kan hafuu fi dabalataan dhaalmaadhaan kan hin arganne ta'a.
- Kennan haala irratti hunda'ee kenname naaf haa diigamu jedhamee himannaan dhiyaatu haalichi yeroo uumamee yookiin uumamuu isaa namni kennaa kennu yeroo beekee irraa kaasee yeroo waggaa 2 keessatti dhiyaachuu qaba.

KIREESSUU

- Qonnaan bulaan kamiyyuu, qabiyyee lafa harkasaa jiru keessaa hanga walakkaa isaa kireessuu ni danda'a.
- Waliigalteen kiraa lafa baadiyaa barreeffamaan ta'uu fi Mirkana'ee galmaa'uu qaba.
- Waliigalteen kunis bal'ina lafichaa, bara waliigaltichaa, hanga kaffaltiifi haala kaffaltii ifatti kan mul"isu ta'uu qaba.
- Yeroo hanga waggaa lamaatti turuuf kan walii galamee yoo ta'e Bulchiinsaa gandaa lafichi itti argamutti;
- Yeroo waggaa lamaa oliif kan waliigalamee yoo ta'e immoo waajjira lafaa aanaatti galmaa'a
- Dhimma hojii qonnaan ala ta"ee yookiin qonna waliin walitti hidhaminsa hin qabneef kireessuun hin danda'amu

>> KIREESSUU

- Dheerinni yeroo waliigaltichaa qonna aadaatiif waggaa sadii; qonnaa ammayyaatiif waggaa kudhan caaluu hin qabu.
- Sababa umurii, miidhaa qaamaa yookiin dhibeetiin ofii misoomsuu yoo hin dandeenye qabiyyee isaa hunda kireessuu ni danda'a.
- Mootummaan qabiyyee isaa waliigalteen qonna ammayyaatiif yookiin investimentiif kireessuu ni danda'a (kwt 15).
- Abbaan qabeenyaa mirga ittifayyadama lafa baadiyyaa kiraadhaan mootummaa irraa argate mirga ittifayyadamaafi qabeenya laficha irratti horate wabummaan qabsiisuu ni danda'a (kwt 16/3).

MMWFDHI, GALMEE LAKK. 150773, JIILDII 23FFAA (DHIMMA 9FFAA)

- Qabiyyee lafa baadiyyaa mala aadaatiin misoomu, abbaan qabiyyichaa yeroo **waggaa sadiif hin caalleef** qofa waliigaltee kiraatiin dabarsuuf mirga akka qabuufi waliigaltichis bu’aa seeraa kan qabaatu, yoo qaama aangoon seeraan kennameef biraatti dhiyaachuun ragga’e qofa akka ta’e
- Kanaaf **waliigalteen waggaa 15f** taasifamee fi **qaama aangoon seeraan kennameef biraatti dhiyaatee hin raggaane bu’aa seeraa (mirga) argamsiisu hin qabaatu.**

Dhimma Mana Maree Federeeshinii, LG 913/05, Jiildii 3ffaa, 2012

- Iyyattuun: waggaa 5f malee 50f hin kirreessine jechuun akka gadilakkisuuf himatte
- Waamamaan: lafa qabiyyee iyyattuu ta’e waggaa 50f kiraan argadheera jechuudhaan dabtara abbaa qabiyyummaa itti baafachuu fi gibira itti kaffalaa turuu ibsuun darbiinsa yeroos kaasuun falmeera.
- Manni murtii jalaa: waamamaan waggaa 16f itti fayyadamaa turuu, waliigalteen kiraas waggaa 50 ta’uu mirkaneeffachuu ibsuun falmii darbiinsa yeroo dhiyaate SHH kwt 1168(1), 1845 bu’uura godhachuun himannicha kufaa taasise >> kunis DhIMMWF tti cimeera.
- Mana Meree Federeeshinii: qonnaan bulaan tokko lafa isaa W50f kireessuun qabiyyee irraa isa buqqisa. HM kwt 40/4 faallessa waan ta’eef hojiirra ooluu hin qabu.

WABUMMAAN QABSISUU - LB

- Labsii 130/1999 keessatti mirga hin eeggamne dha.
- Labsii haaraa kwt 17 - yeroo **waggaa 15 hin caalleef** galii laficha irraa argamu bu'ura taasisuun wabummaan qabsiisee dhaabbilee faayinaansii beekamtii seeraa qaban irraa qarshii liqeeffachuu kan danda'u ta'uu.
- Qabiyyee lafaa qabu keessaa walakkaa caaluu hin qabu.
- Liqeeffataan yeroo liqii waliigaltee irratti ibsame keessatti liqii isaa kan hin kafalle yoo ta'e, liqeessaan yeroo liqii irratti ibsameef lafichatti fayydamuuf yookiin ittifayyadama laficha kiraan kennuuf mirga qaba. (yeroo yeroo waliigaltee irratti ibsame hin caalleef)
- WALIIGALTICHI BARREEFFAMAAN TA'EE CAASAA BIIRICHAA SADARKAA AANAATTI ARGAMUTTI MIRKANA'UUN GALMAA'UU QABA.

WALJIJJIIRUU FI WALITTI AANFACHUU

- Karaa karoora ittifayyadama lafaa waliin haala walsimuun lafa hangi isaa walmadaalu waljijjiiruu (kwt 18) fi qabiyyee lafa isaa walitti aanfachuu (kwt 19) ni danda'a.
- Bu'aa misoomaaf mijataa ta'uu waltaatotaaf kan uumu ta'uun mirkana'uu qaba.
- Waliigalteen isaas barreeffamaan ta'ee, galmaa'ee mirkanaa'uu qaba.
- Sababa kaminiyyuu duubatti deebi'uu hin danda'u.

WALIIN MISOOMSUU

KWT 20

- Qabiyyee isaa keessa hanga walakkaa
- Mala aadaatiin yeroo waggaa sadii hin caalleef yookiin
- Qonna ammayyaan yeroo waggaa kudhan hin caalleef
- Nama kamiyyuu waliin
- Waliigaltee barreeffamaan mirkanaa'ee galmaa'een
- Waliin misoomsuu ni danda'a.

MANA MURTII AANAA BADDALLEE, GALMEE LAKK.4061157 (DHIMMA 14FFAA)

Himataan jalaa

- Himata dhiyeesseen waliigaltee afaanii bara 1982 keessa himatamaa jalaa waliin taasiseen, lafa duwwaa sangaa saddeet(8) ta’u kan bosona ofirraa qabu ciruun buna dhaabee misoomsuun qixxee fayyadamuuf waliigaluun buna dhaabuu
- Hanga 2011tti waliin qixxee fayyadamaa turuun amma dhorkachuu ibsuun bunicha qixxeetti akka qooduuf gaafateera.

Himatamaan

- Waliigalteen waliin misoomsuus yoo ta’e bu’uura labsii bulchiinsaafi itti fayyadama lafa baadiyyaa fi dambiitiin ulaagaa guutee wanti ragga’e hin jiru. Na gaafachuu hin danda’u.

Manni murtii:

- Gaaffiin himatamaan bunichi qixxee akka qoodamuuf gaafatame bu’uura labsii 130/99fi dambii 151/2005 keewwata 7(7fi 8) tiin deeggarsa seeraa hin qabu
- Ta’us qixxee fayyadamuuf misoomsee waan jiruuf bu’uura SHH keewwata 1176 fi 1177(1) tilmaama waggaa kudhanii (walakkaa isaa waan jedhuuf) himatamaan himataaf qarshii 35,000 akka kaffaluuf murteesseera.

ISTANDARDII BAL'INA MAASAA

LABSII LAKK.248/2015 KWT 23

- Hangi qabiyyee lafa yookiin maasaa gara fuulduraatti mootummaan, dhaalaan, kennaanifi qoodinsa qabiyyee abbaa warraafi hadhaa warraan argamu inni xiqqaan:
- Midhaan nyaataatiif heektaara 0.5;
- Jallisiif 0.25; fi
- Biqiltuu dhaabbataaf heektaara 0.25.
- Lafa nama dhuunfaatiif mootummadhaan kennamu **heektara 2** kan hin caalle
- Mana amantaaf yookiin bakka waqeeffannaaf - **hektaara 1/2ffaa** ol ta'uu hin qabu
- Bakka awwaalchaa f investimentiif --staandardii biiroon baasuun murtaa'a.

LAFA BAADIYYAA MAGAALA JALA GALU

- Abbaan qabiyyee lafti isaa gara magaalaatti dangeeffame hanga bulchiinsi magaalaa beenyaa kaffaluun qabiyyicha gadi lakkisiisutti mirgi abbaa qabiyyummaa laficharraa qabu itti fufinsaan kan kabajamuuf ta'a
- Lafti Baadiyyaa Bulchiinsa Magaalaa jalatti kan galu yoo pilaanii magaalaan daangeffamee wal harkaa fuudhinsi taasifame qofaa dha.

GIDDUGALA GUDDINA BAADIYYAA

- Jiraattootni ganda baadiyyaa faffaca'anii jiraatan akkaataa bu'uraalee misoomaafi kenna tajaajila mootummaa yookiin miti mootummaa yookiin walii isaanii irraa argachuu danda'anitti qorannoo irratti hundaa'uudhaan giddu galli hundaa'uu akka danda'u
- Sirni kenniinsa iddoo ijaarsa mana jireenyaafi istaandaardiin dambiin baha
- Namni mana istandardii barbaachisu guutee giddu gala ganda baadiyyaa keessatti ijaramee dhaabbilee faayinaansiitti wabummaan qabsiisee maallaqa liqeeffachuu danda'a.

HAFIINSA MIRGA ABBAA QABIYYUMMAAFI ITTIFAYYADAMA LAFA BAADIYYAA

- Faayidaa ummataatiif
- Fedhiidhaan mirga itti fayyadama lafichaa dhiisuu (barreeffamaan kan beeksisee yoo ta'e)
- Nama biraaf dabarsee yoo kenne
- Biirichaan kan irraa fudhatame yoo ta'e
  - Sababa humnaa ol hin taaneen yookiin sababa gahaa tokko malee lafa osoo itti hin fayyadamiin waggaa 2 (lafa roobaa), W1 (lafa jallisii) ol yoo ture;
  - Kunuunsa lafichaaf taasifamuu qabu osoo hin taasifamiin hafuu irraa kan ka'e

AKKAATAA ITTI FALMIIN LB HIIKAMU

- Bu'uura Labsii 130 Fi Dambii 151 Tiin Ifa Kan Hin Turre,
  - Bu'aan Jaarsolii Araraa Maal Ta'uu Akka Qabu Ifatti Taa'uu Dhaabuu?
  - Yeroon Iyyataa Guyyaa 30 Dabarsuun Bu'aa Maal Hordofsiisa? Resjudicata Effect Qabamoo Miti?
  - Jaarsummaan Kun Arbitration Ykn Conciliation Ykn Mediation Dha?
- Labsii Lakk.248/2015 33(1) Jalatti Falmiilee Lafaa Bulchiinsa Gandaa Irraa Eegaluu Qaban:
  - Falmii Daangaa Lafaan Walqabatee Ka'u;
  - Falmii Mirga Abbaa Qabiyyummaa Lafaa Kan Akka Ooyiruu, Lafa Mana Jireenyaa, Dheedichaa, Bishaanii, Jallisiin Walqabatee Ka'u; Yookiin
  - Falmii Dhaaltoota Mirga Dhaalmaa Qabaniifi Nama Mirga Dhaalmaa Hin Qabne Gidduutti Taasifamu.

>>ADEEMSA ARAARA JAARSOLII

- Bulchiinsa gandaatti iyyata isaa ni dhiyeeffata;
- Bulchiinsi gandaa jaarsolee araaraa lama lama filachiisa.
- Walitti qabaan jaarsolee araaraa shanaffaan walfalmitootaan/bulchiinsa gandaan filatama.
- Bakkaafi yeroo walfalmitoonni dhimmi isaanii araraan ilaalamuu murteessuu (W/Q)

Jaarsoleen araaraa:

- Osoo hin loogiin
- Gareen waliin dubbatanii waliigaluun akka hiikkatan ni jajjabeessu;
- Yoo akkaataa kanaan waliigaluu baatan yaada walfalmitootni osoo irratti waliigalanii jedhan dhiyeessu;

DARBINSA YEROO

- Labsii lafa baadiyyaa 130/1999 keessatti waa'een darbinsa yeroo waanti tumame hin turre.
- Dambii 151/2005 kew.32 jalatti … "namnii lafa badiyaa seeraan ala qabatee argame kamiyyuu hanga wagga 12 tti gadidhisisuuf darbiinsa yerootiin hin daangeeffamu"
- Labsii 248/2015 kwt 53
  - Namni lafa qabiyyee mootummaa yookiin waliinii yookiin dhuunfaa karaa seeraan alaatiin qabate kamiyyuu darbiinsa yeroo akka mormiitti dhiyeessuu hin danda'u.
  - Nama mirga abbaa qabiyyummaa qabuun yookiin mootummaadhaan yeroo kamiyyuu akka gadi lakkisuuf gaafatamuu ni danda'a.
  - Ta'us, tumaan kun qabiyyee dhuunfaa Labsiin 248/15 hojiirra ooluun dura waggaa 10 oliif qabame ilaalchisee raawwatiinsa hin qabaatu
  - Kew.53(3) -- darbiinsi yeroo gaaffi mirgoota waliigaltee, dhaala, kennaa kkf ilaalchisee jiru akkatuma seerota dhimma kana bulchaniin.

DHIMMWF, JIILDII 21FFAA, LG 125186

- የገጠር መሬት በመሬት ህጉ የተቀመጡ ክልከላዎች ሳይከበሩ በውርስና/ በስጦታ ቢተላለፍ
- ህጉን ያልጠበቀ የገጠር መሬት ይዞታ በኑዛዜ ወይም በስጦታ የተላለፈለት ወገን (E.G. FOR DONATION AS PER ART 2441 OF THE CIVIL CODE) በሁለት አመት መጠየቅ ነበረበት ሊባል የሚችል ያለመሆኑን ከልዩ ህጎቹ ድንጋጌዎች ይዘት እና መሰረታዊ አላማ የምንረዳው ሆኖ አግኝተናል።

GOCHAAWWAN DHOORKAMANII FI ADABBII YAKKAA

- Labsii 248/2015 keessatti gochaalee dhorkaa ta’an keewwata 54 jalatti adda baasuun tumuun, nama gochaalee dhorkaman kana irra darbe immoo adabbii yakkaa adabamuu qabu keewwata 55 jalatti bal’inaan tumamee jira.
- Isaan kana keessaas:
  - Lafa baadiyyaa seeraan ala qabachuu/ gurguruu/dabarsuu
  - Ragaa sobaa fayyadamuun lafa baadiyyaa …
  - Haala karoorri ittifayyadama lafaa hayyamuun ala irraan gadee qotuun, lafa ejjenni isaa% 60 ol ta’e qotuun, daagaa hojjatame diiguu kkf
  - Ragaa sobaatiin wabummaadhaan akka qabsiifamu taasisuu kkf
- Kwt 55 – gochaalee kanneeniif adabbiin **hidhaa cimaa** (wagga 1-10 gahuu danda’an akkuma dhimma isaatti) **fi maallaqaa** (hanga qa15000) teechiseera.

SEERA LAFA MAGAALAA

QABIYYEE LEENJICHAA

1. Dhimmoota waliigalaa (Seensa)
2. Argannaa Lafa Magaalaa
3. Waliigaltee Liizii: Maalummaa, Kaffaltii liizii, Turmaata, Fooyyessuu
4. Mirgaa fi Dirqama waliigaltootaa
5. Qabiyyee Liizii: Dabarsuu, Wabummaan Qabsiisuu
6. Qabiyyee seeraan alaa fi ijaarsa seeraan alaa
7. Qabiyyee durii
8. Sirnaa fi adeemsa qulqulleeffanaa mirga abbaa qabiyyummaa
9. Hiikkaa Waldiddaa fi Aangoo manneen murtii

LABSII LIIZII LAKK. 721/2004

- Namni liiziin akka lafa magaalaa qabatu hayyamameef tokko qaama mootummaa dhimmi ilaallatu waliin walii galtee mallateessuu qaba.
- Sana booda waraqaan ragaa mirga abbaa qabiyyumaa liizii ni kennamaaf.
- Kaffaltii liiziis ni kaffala.
- Faayidaa uummataatif qabiyyeen liizii yoo barbaaddame beenyaa kanfaluun gad lakkisiisuu.
- Dambiin lafa magaalaa liiziin bulchuuf bahe lakk. 155/2005 fi kan isa kana fooyyesse 182/2008 tumaalee labsichaa tokko tokkoof tarreeffama teechisuuf kan yaalanidha.

MAALUMMAA LIIZII

- Labsii liizii lakk.721/2004 kwt. 2(1) fi dambii lakk.**182 /2008** kwt 2/6
  - Liizii jechuun sirna qabiyyee lafaa mirgi itti fayyadama lafa magaalaa waliigaltee daangaa yeroon murtaa'eetiin itti argamu dha.
  - Lease means a system of land tenure by which the right of use of urban land is acquired under a contract of a definite period.

AKKAATAA ARGANNAA LAFA MAGAALAA

- Hallan argannaa mirga liizii lafa magaalaa labsichaan fudhatama argatan:

1. Calbaasiin,
2. Walii galteen,
3. Ramaddii fi **kanneen biroo**

- Namni kamiyyuu lafa magaalaa sababa seera qabeessa ta’eef liiziin argachuu danda’a. (Labsii kwt 4)
- Lafti magaalaa kamiyyuu kan kennamu yookiin darbu pilaanii magaalaa irratti hundaa’ee seera liiziitiin qofa ta’a. Lafti magaalaa liiziin kan kennamu caalbaasiidhaan yookiin ramaddiidhaan qofa ta’a. (Labsii kwt. 5(1) fi dambii kwt 5/2)
- Akka qajeeltootti lafti magaalaa kan darbu calbaasiin yoo ta’u haala addaan garuu namoota adda bahanii seeraan tarreeffamaniif ramaddiin kennamuufi danda’a. (Labsii kwt 12 fi dambii kwt’n 24-26)

>>AKKAATAA ARGANNAA

- Dambiin kun kwt 5(3) jalatti magaalota bu’uura labsicha keewwata 5(4) tiin yeroo murtaa’eef sirni liizii irratti hin raawwatamne keessatti lafti magaalaa kan hayyamamu caalbaasii fi ramaddii sirna kiraatiin ta’a.
- Haalli addaa yeroodhaafis ta’u sirni bulchiinsa liizii lafa magaalaa irratti hin rawwatamne magaalota kaabineen naannoo adda baasuun tarreessee dambiin kaa’uu fi qabiyyee durii kan laallatan qofa dha.
- Haa ta’uutii garuu, murteen kaabinee naannoo kun magaalota kanneen kan sirna liiziin ala gochuu danda’u yoo guddate waggaa 5’f qofa.

DHIMMWF, JIILDII 20, LAK.G.111311 (DHIMMA 22FFAA)

- Labsiin liizii lakk 721/2004 kwtn 5/2/ fi/4/ namni kamuu lafa magaalaa cinaa lafa isaa seera qabeessa ta’ee jiru qaama aangoo qabu irraa hayyama osoo hin argatin baballifatee qabiyyee isaatti daangeffachuu akka hin dandeenye ifatti kaa’a.
- Namni osoo haala kanaan hayyama hin argatiin dallaa irratti waan ijaaree fi gibira waan itti gabbaraa waggaa 10 qabateef qofa qaamni mootummaa gaafa gadi lakkisi jedhu jeequmsi narraa haa dhaabatu jechuuf mirga hin qabu.
- Bu’uura 1149 tiin mirga caalmaa hin qabu.

DHIMMWF, JIILDII 20, LAK.G.111311

የአሁን ተጠሪ አስራካሪ የሆነውን ቦታ በሊዝ ወደ ይዞታቸው ለመቀላቀል አቅርበውት የነበረው ጥያቄም ተቀባይነት አግኝቶ ያልተፈፀመ መሆኑን ገልፀው ቦታውን የያዝኩት ከሊዝ አዋጁ መውጣት በፊት ሲሆን ነባር ይዞታን ወደ ሊዝ ስሪት በመቀየር ከቀድሞ ይዞታቸው ጋር እንዲካተትላቸው እየጠየቁ በሂደት ላይ ያለ ሁኔታ መኖሩን፣ የክርክሩ ሂደት ያሳያል።

የሚመለከታቸው የከተማዋ አስተዳደር አካላትም የሰጡት መልስ እንደሚያስረዳው በተጠሪ ካርታ ላይ በተጠናው የኤል.ዲ.ፒ ጥናት መሠረት በቦታው ላይ መንገድ ያለ መሆኑን ይገልጻል። የከተማ ቦታ አሰጣጥ ስርዓት ደግሞ የህዝቡንና የከተሞችን ጥቅም በቀዳሚነት በማስከበር የከተማ ልማትን በማፋጠንና ፍትሃዊ በሆነ መንገድ የዜጐችን ተጠቃሚነት በማረጋገጥ የሀገሪቱን ልማት ቀጣይነት የሚያረጋጋጥ መሆን እንዳለበት የሊዝ አዋጁ አንቀጽ 4/4/ ይደነግጋል። በመሆኑም ተጠሪ በቦታው ላይ የሊዝ ጥያቄ አቅርቤ በመጠየቅ ላይ እገኛለሁ ቢሉ እንኳን ቦታው የከተማዋ ልማት እንቅስቃሴ አካል የሆነው መንገድ የሚሠራበት መሆኑን መሠረት በማድረግ አመልካች ለተጠሪ አጥሩን እንዲያፈርሱ የሰጠው ትዕዛዝ በህግ የተጣለበትን ኃላፊነት ለመወጣት የወሰደው እርምጃ ሆኖ እያለ በስር ፍ/ቤቶች ተጠሪ አጥሩን እንዲያነሱ የፃፈው ደብዳቤ የአመልካችን ድርጊት የሁከት ተግባር ነው ያለው ያለአግባብ ስለሆነ ውሳኔውን መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈፀመበት ሆኖ አግኝተናል።

WALII GALTEE LIIZII

- Liiziin waliigaltee dha.
- Nama liiziin akka lafa magaalaa qabatu hayyamameefi qaama mootummaa dhimmi ilaallatu jidduutti waliigaltee uumamu dha.
- Kanaaf waliigalteen liizii waliigaltee bulchiinsaati jechuudha. SHH kwt 3131.
- Dambiin lakk.182/2008 kwt 29 jalatti waliigalteen liizii labsii liizii, dambii liiziifi tumaalee SHH waliigalteewwan manneen hojii bulchiinsaa taasisaniin kan hogganamu ta’uu tumeera.

>>WALIIGALTEE LIIZII

- Kanaaf waliigalteen liizii ulaagaan guutuu qabu:
  - Ulaagaa waliigalaa (SHH kwt 1676(1), 1678 -consent, lawful object and form)
  - Dabalataan ulaagaawwan addaa SHH kwt. 1676(2) fi dambii kwt 28 (amala addaa waliigalteen kun qabu ilaalcha keessa galchuun).

YEROO TURMAATA WALIIGALTEE LIIZII

- Sadarkaa guddina magaalaa fi akaakuu tajaajilaa lafichi barbaadameef irratti hundaa’uun adda addummaa qabaata.
- Barri turmaata waliigaltee liizii xiqqaan waggaa 15 yoo ta’u inni guddaan waggaa 99 dha.
- Labsii lakk.721/2004, kwt. 18 fi dambii 182/2008 kwt 32

MIRGA DABARSUU

- **Labsii liisii lakk.721 kwt 24**
- Waliigaltee fudhataan mirga liiziin argate qaama sadaffaa biroof dabarsuu ni qabaata.
- Mirga isaa kana wabiin qabsiisuu fi akka buusii kapitaalatti itti fayyadamuu danda'a.

Daangaa Mirga Dabarsuu

- Dabarsuun kun namoota utuu homaatu gatii itti hin ida'in lafa qabachuun yeroo eeguun bu'aa walitti qabatan ittisuuf dhorkawwan adda addaa diriirseera.
- Mirgi dabarsuu kun daangaawwan qaba.
  - Lafti duuwwan (mirgi liizii qofti) ykn ijaarsa walakkaadha gadi hojjachuun qaama sadaffaadhaaf dabarsuun bu'aa homaayyuu hin argamsiisu /dhaalaan yoo ta'e malee/
  - Idaaf kan qabsiifamu tilmaama qabeenya irra jiruufi gatii liizii lafichaaf dursee kaffale qofaadha.

>>MIRGA DABARSUU

- Ijaarsi kan hin eegalle ykn walakkaa gadii yoo ta’e, gurgurtaa ifaa qaama dhimmi ilaallatuun to’atamuun kan darbu ta’a.
- Dambii lak.182/2008 kwt 47(3) jalatti **bu’uura gatii liizii qaamni ilaalu murteessuun** darba.
- Haala kanaan maallaqa liiziif kaffale(dhala baankii dabalatee) + gatii ijaarsa qabeenyaa + gatii liizii gurgurtaan argame keessaa 5% qofatu gurgurtaa keessaa kennamaaf.

DHADDACHA IJIBBAATAA MMWF, JIILDII 22, LAK.G.141606 (DHIMMA 21FFAA)

DhI:

- Himataan jalaa akka jedhame himatamaatti kan gurgurate mana osoo hin taane lafa duwwaa dha.
- Lafichi lafa magaalaa waan ta’eef gurguruu seerri dhorku hin jiru falmiin dhiyeesse hin fudhatamne.
- Himatamaan mana kan irratti ijaare fedhii abbaa qabiyyeetiini jechuun tilmaama seeraa fudhachuun sirrii miti.
- Kana waan ta’eef akka **HM RDFI kwt 40/3 fi S/H/H kwt 1808/2**tiin waliigaltichi fudhatama hin qabu.
- Himataa fi himatamaan jalaa iddoo gocha bittaa fi gurgurtaa osoo hin raawwatin turanitti haa deebi’an.
- Bu’uruma kanaan himataan jalaa qarshii fudhate qar.13000 akka deebisu, himatamaan immoo qabiyyee biteen jira jedhu irraa qabeenya qabu hunda kaafatee himataa jalaaf akka gadi lakkisu murteessee jira.

DHIMMWF, JIILDII 18FFAA, LAKK.G 100671 (DHIMMA 15FFAA)

- Walii galteen bittaa fi gurgurtaa lafa magaalaa duwwaa irratti kan taasifame waan ta’eef, akka heera RDFI kwt 40/3 fi shh kwt 1716/1 tti **jalqabayyuu hin jiru.**
- Isin murti kenname kana akkamitti ilaaltu?

በክርክሩ ሂደት መገንዘብ እንደተቻለው በግራ ቀኙ መካከል የሽያጭ ውሉ ከመደረጉ በፊት የአሁኑ ተጠሪ የሚኖሩበት ቤት ፈርሶ በቦታው ላይ የአሁኑ አመልካች ህንፃ ግንባታውን ለመጀመር ተዘጋጅተው እንደነበር በስር ፍርድ ቤቶች የተረጋገጠ ፍሬ ነገር ነው። ይህ ማለት ደግሞ ውሉ የተደረገው /የሽያጭ ውሉ/ በባዶ ቦታ ላይ መሆኑን ያሳያል። ባዶ መሬት ደግሞ የማይሸጥ የማይለወጥ መሆኑና የኢትዮጵያ ብሔርብሔረሰቦች ሕዝቦች የጋራ ንብረት መሆኑ ሕገ-መንግስቱ አንቀፅ 40/3/ የተመለከተ ነው። በመሆኑም ይህንን ድንጋጌ በመተላለፍ የተደረገ የመሬት ግብይት ውል ፍሬ ነገሩ /Object/ ሕገ ወጥ ነው። እንደዚህ አይነት ውል ደግሞ ከጅምሩ የሌለ ወይም ያልተደረገ /Voide/ ውል መሆኑን የፍ/ህ/ቁ 1716/1/ ያስቀምጣል። በዚህ ሁኔታ ደግሞ ፍርድ ቤት ህግን የማስከበር ኃላፊነትም ጭምር ያለበት በመሆኑ ተከራካሪ ወገኖች ባያነሱትም እንኳን ሕገ- ወጥ ውል ሲያጋጥመው ውሉ ከጅምሩ ፈራሽ መሆኑን በመግለፅ ውሳኔ መሰጠት አለበት።

በመሆኑም የስር ፍርድ ቤት ግራ ቀኞችን ያልተከራከርንበትን ጉዳይ በራሱ በማንሳት ውሉ ከጅምሩ ፈራሽ ነው በማለት የሰጠው ውሳኔ አግባብ አይደለም የሚለው የአመልካች ክርክር ተቀባይነት ያለው ሆኖ አልተገኘም። በዚህም መሰረት የአማራ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችሎት ውሉ ከጅምሩ ፈራሽ ነው በማለት የሰጠው ውሳኔ መሰረታዊ የሕግ ስህተት የተፈፀመበት ነው ለማለት አልተቻለም።

DHADDACHA IJIBBAATAA MMWF, JIILDII 4FFAA, LG 19479(DHIMMA 16FFAA)

- Manni falmii kaase lafa magaalaa qabiyyee dhuunfaa walfuutota keessaa kan abbaa manaa irratti ijaarame dha. Kan ijaarame garuu haadha manaa fi abbaa manaatiin erga gaa’illi hundaa’ee booda dha.
- MM Jalaa manichi kan waliiniiti, lafichi garuu kan dhuunfaati jechuun gatiin lafaa fi manichaa adda bahee akka tilmaamamuu fi (gareen haadha manaa) qooda manichaa irraa walakkaan akka kennamuuf, yookiin manichii fi lafichi gurguramee haala kanaan akka qoodamu murteesse.
- Kan waliinis haa ta’u kan dhuunfaa lafti manichi irratti ijaarrame manicha irraa adda bahee akka gatiin isaa timaammamu yoo barbaachisaa ta’ee argames akka gurguramu kan jedhu faallaa seeraati.

JIILDII 4FFAA, LG
19479

የስር ፍ/ቤት ውሳኔ

ፍ ር ድ

በዚህ መዝገብ የቀረበው ጉዳይ ቤትን አስመልክቶ የቀረበ የክፍፍል ጥያቄን የሚመለከት ነው። የአሁን መልስ ሰጪዎች መጀመሪያ ያቀረቡት ክስ የአውራሻችን የግል ቤት በስር ተከሣሾች በአሁን አመልከቾች እጅ ስለሚገኝ ድርሻችን ብር 111,111.08 /አንድ መቶ አስራ አንድ ሺህ አንድ መቶ አስራ አንድ ብር ከዜሮ ስምንት ሣንቲም/ እንዲሰጠን በማለት ክስ አቀረቡ፡፡ ጉዳዩ የቀረበለት ፍርድ ቤት የአሁን መልስ ሰጪዎች ቤቱ የጋራ መሆኑን የሚያሳይ ማስረጃ ስላቀረቡ ቤቱ የግል ሳይሆን የጋራ ነው በማለት ወሰነ። ፍርድ ቤቱ ቤቱ የጋራ ነው የሚል መደምደሚያ ላይ የደረሰው ጥያቄ የቀረበበት ቤት ጋብቻ ከተመሰረ በኋላ እንደአዲስ ተሰርቷል በማለት ነው። ይኸው ፍርድ ቤት ቤቱ የጋራ መሆኑን ካረጋገጠ በኋላ ቤቱ የተሰራበት ቦታ ግን የግል ነው በማለት ከየቦታው ግምትና የቤቱ ግምት ለየብቻ በባለሙያ በፍርድ አፈፃፀም ተገምቶ ተከሣሾች የቤቱን ግምት ብቻ ግማሹን ለተከሣሽ ሰጥተው ከተከሣሽ እንዲረከቡ ይህ ካልተቻለ ተከሣሽ የቦታውን ግምት እና የቤቱን ግምት ግማሽ ለከሣሾች ሰጥተው ቤቱን እንዲያስቀሩ ይህ ካልሆነ ቤቱና ቦታው በሐራጅ ተሸጦ የቦታው ግምት በውሉ የቤቱ ግምት ግማሽ ለከሣሾች እንዲከፍል እና የቀረው የቤቱ ግምት ለተከሣሽ እንዲከፍል ታዟል በማለት ሐምሌ 8 ቀን 1996 ዓ.ም. በዋለው ችሎት ወሰነ።

የሰበር ውሳኔ

በመሰረቱ ከማህደሩና ተያይዘው ከቀረቡት ሰነዶች ለመገንዘብ የቻልነው በአመልካችና በመልስ ሰጪ የነበረው ሙግት ቤትን የሚመለከት ብቻ ነው። ቤቱ ያረፈበት ቦታን የሚመለከት ሙግት በመጀመሪያ ፍርድ ቤት አልተካሄደም ስለዚህ ፍርድ ቤቱ መጨረሻ ላይ ቤቱ ያረፈበትን አስመልክቶ የሰጠው ውሣኔ ባለጉዳዩቹ ያደረጉትን ክርክር መሠረት ያደረጉ አይደለም።

ከዚህ በተጨማሪ የከተማ /ቦታና ትርፍ ቤት የመንግስት ለማድረግ የወጣው አዋጅ ቁ. 47/67 በከተማ ቦታ ላይ የግል ባለሀብትነት ማስቀረቱን ግንዛቤ የወሰደ ውሣኔ ሆኖ አላገኘነውም። አከራካሪ የሆነው ቤት የግልም ይሁን የጋራ ቤቱ ያረፈበት ቦታ የመንግስት በመሆኑ ከቤቱ ተነጥሎ እንዲገመትና አስፈላጊም ከሆነ እንዲሸጥ የሚያደርገው ውሣኔ መሬት የመንግስት ለማድረግ የወጣውን ህግ የሚፃረር ነው። የከፍተኛ ፍርድ ቤቱም የተሰራውን ስህተት ማረም ሲገባው ይግባኙን በ337 አያስቀርብም ማለቱ አግባብ አልነበረም። በመሆኑም የፊዴራል መጀመሪያ ፍርድ ቤትም ሆነ የከፍተኛ ፍርድ ቤት በዚህ ጉዳይ ላይ የሰጡት ወሣኔ ሊለወጥ የሚገባው ነው።

ው ሣ ኔ

1. ቤቱ ያረፈበት ቦታ የመልስ ሰጪዎች አውራሽ የግል ሀብት ነው የሚለው የመጀሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመዝገብ ቁ. 01416 ሐምሌ 8 ቀን 1996 የተሰጠው ውሣኔ ተሰርዟል።
2. አከራካሪው ቤትና ቦታ በግራ ቀኙ ስምምነት ይከፋፈል :: በስምምነት መከፋፈል ካልቻለ በሐራጅ ተሸጦ ገንዘቡን እኩል ይካፈሉ።

WABUMMAAN QABSIISUU

- Wabummaan qabsiisuun ykn buusii dilboo taasisuun hanga kaffaltii liizii abbaan qabiyyee kaffale bu’uura kan godhatudha.
- Ijaarsa yoo eegaluu baate, dabalataan kaffaltiin idaa liizii erga qabatee qabee jiruu fi adabbii 7% ni hir’ifama. Kana irraa hafee kan jiru qofa wabummaan qabsiisa.
- Yoo dirqama wabummaa bahuu dadhabee waliigalteen addaan citee idaan kaffalamee, lafti harka qaama ilaallatuutti deebi’ee, maallaqni hafe yoo jiraate abbaa qabiyyeef deebi’a.(Labsii 22/5/)

QABIYYEE DURAANII LAFA MAGAALAA

- Hiikkoo Qabiyyee durii
- Dambii 182/15
- “QABIYYEE DURII” JECHUUN MAGAALICHI SIRNA LIIZIITIIN BULUU EEGALUUN DURA LAFA KARAA SEERA QABEESSA TA‟EEN TAJAAJILA ADDA ADDAAF QABAME YOOKIIN MAGAALICHI ERGA LIIZIIN BULUU EEGALEE BOODA LAFA KIRAAN KENNAME YOOKIIN LAFA GARA MAGAALAATTI DAANGEFFAMEE KIRAAN BULAA JIRU YOOKIIN LIIZIIN HOJIIRRA ERGA OOLEE BOODA NAMOOTA QABIYYEE LAFA DURII IRRAA BUQQA‟ANIIF LAFA BAKKA BUUFAMEE KENNAMU JECHU DHA.

- DAMBII 182/08 KWT 2/16
- “QABIYYEE DURII WARAQAA ABBAA QABIYYUMMAA HIN QABNE” JECHUUN QABIYYEE AKKAATAA SEERAATIIN QABAMEE MANNI IRRA JIRU YOOKIIN LAFA TAJAAJILA MANA JIREENYAAF QONNAAN BULAAN YOOKIIN HORSIISEE BULAAN YOOKIIN GAMISA HORSIISEE BULAAN QABAMEE MANNI IRRA JIRU SABABA BABAL"INA MAGAALAAN YOOKIIN MAGAALICHI QAAMA SEERUMMAA ARGACHUUN LAFA MAGAALAA TA"EE QAAMA DHIMMI ILAALU IRRAA RAGAA ABBAA QABIYYUMMAA KENNAMU KAN HIN QABNE JECHU DHA.

- Haala qabiyyeen duraanii gara sirna liiziitti itti seenan kan murteessu mana maree ministeerotaati. (LABSII KWT 6)
- Gara sirna liiziitti yeroo deebi’u lafti itti dabalamuu fi ykn irraa hir’achuu danda’a. Yoo irraa hir’ifame qabeenya irraa qabuuf beenyaan kaffalamee, yoo itti ida’amemmoo kiraa liizii malu kaffala. Labsii kwt 6/2 fi Dambii 182/2008 kwt 10
- Qabeenyi abbaa qabiyyee lafa magaalaa gara qaama sadaffaatti darbuun namni sadaffaan kun sababa kanaan mirga abbaa qabiyyummaa lafa magaalaa gaafa argatu namni kun abbaa qabiyyee kan ta’u sirna liizii hordofeeti (dhaalaan yoo ta’e malee).

RAGAALEE GAAFFII ABBAA QABIYYUMMAA QULQULLEESSUU FI MURTEESSUUF FAYYADAN

QAJEELFAMA KWT 9

Ragaalee Barreeffamaa,

- waraqaa ragaa abbaa qabiyyummaa **sirna darguu dura** kenname
- **xalayaa** mirriitii lafaa,
- **murtee mana murtii** manicha ilaalchisee kenname (dhaaltummaa yookiin haraajiin kan gurgurame, gaa'illi diigamuun manni kan qoodame yoo ta'e),
- ragaalee **nagahee gibira** manaafi lafaa, fi kan sadarkaa kanatti madaalaman, abbaa qabiyyichaa irraa dhiyaatu dhugummaan isaa mirkanaa'e

…

- magaalota suuraa xiyyaaraa qaban keessatti yeroo qabiyyeen gaaffiin ragaa irratti dhiyaatu itti qabame adda baafachuuf cittuu lafaan piriinti ta’ee ogeessaan mirkanaa’ee kan dhiyaate,
- magaalotni lakkaa’insa ragaa qabiyyee lafa magaalaa geggeessaniin ragaaleen sassaabamanii qulqullummaanii fi ga’eessummaan ragichaa akkaataa qajeelfamaa fi maanuuwaalii hojichaaf baheen qaama aangoo qabuun mirkanaa’e akka ragaa galtee sirrummaa ragaalee biroo itti madaaluuf gargaaramuun ni danda’ama.

Waliigaltee liizii adda kutuu

- Labsii 721/11 kwt 25
- Dambii 182/2008 kwt 55

DHIMMWF JIILDII 20, LAK.G. 117819 (DHIMMA 25FFAA)

- Himattuun caalbaasii liizii erga mo’attee waliigaltee liiziis erga raawwatte booda;
- Koreen manajimantii aanichaa bu’aa dorgommii calbaasii himattuun jalaa itti mo’atte haqe-sababni isaa – poostaan sanada ishii qabate hin samsamne ture;
- Falmii himatamaa: MM idilee aangoo hin qabu. Qaama bulchiinsa sadarkaan jirutu ilaaluu qaba.

DhI:

- Walii galteen akka SHH kwt 1731 warra walii galan jidduutti seera.
- Kanaaf akkaataan walii galteen kun itti haqamu qaama walii galaniif qofa kan dhiifamu osoo hin taane mana murtii bilisa ta’een kan laallamee murtaahudha.
- Kanaaf manni murtii sababni aangoo dhabuuf hin jiru.
- Sababni gahaan walii galteen ammaa kun ittiin haqamu danda’u SHH 1808/2/tin kaa’ame hin jiru.

DHIMMWF JIILDII 20, LAK.G. 117819

ይህ ማለት በግራ ቀኙ መካከል ይህ ዉል በፍ/ብ/ሕ/ቁ.1731 መሰረት እንደሕግ የሚቆጠር ነዉ። ግራ ቀኙ በዚህ ዉል መሰረት መብትና ግዴታቸዉን መወጣት እንደሚጠበቅባቸዉ ግልጽ ነዉ። ይህ ከሆነ ይህ ዉል የሚፈርስባቸዉ ሕጋዊ ምክንቶች አሉ ወይስ የሉም የሚለዉን አይቶ ለመወሰን ለተዋዋይ ወገኖች ብቻ የሚተዉ ጉዳይ ሳይሆን ገለልተኛ በሆነ ፍ/ቤት ታይቶ መዳኘት ያለበት ጉዳይ ሁኖ ይታያል። ይህን ዉል ለማፍረስ በፍ/ብ/ሕ/ቁ.1808 ሥር የተመለከቱት ዉልን ለማፍረስ ተገቢ የሆኑ ምክንያቶች መሟላት ይጠበቅበታል። ይህ በመሆኑ እነዚህ ምክንያቶች ወይም ሁኔታዎች መሟላታቸዉን አለማሟላታቸዉን በመደበኛ ፍ/ቤት ታይቶ እልባት ሊሰጥበት የሚገባ ጉዳይ ነዉ። ስለሆነም ይህ ጉዳይ በህጋዊ መንገድ የተቋቋመዉን ዉል ከማፍረስ ጋር የሚመለከት በመሆኑ መደበኛ ፍ/ቤት ይህን ጉዳይ የማያይበት ምክንያት የለም። የአሁን አመልካች መ/ቤት ማናቸዉንም ምክንያት በመፈለግ በፈለገ ጊዜ እያነሳ ይህን በሕግ አግባብ የተቋቋመዉን ዉል ለመሰረዝ የሚያስችለዉ የሕግ አግባብ የለም።

የአሁን አመልካች ይህን ዉል ለመሰረዝ የጠቀሰዉ ምክንያት በፍ/ብ/ሕ/ቁ.1808 /2/ ሥር የሚወድቅ ሁኖ ስለማይታይ ዉሉን ለመሰረዝ በቂ ምክንያት ነዉ ተብሎ ሊወሰድ የሚችል ጉዳይ አይደለም። ስለዚህ የሥር ፍ/ቤቶች መደበኛ ፍ/ቤት ይህን ጉዳይ ለማየት ስልጣን አላቸዉ በማለት የአሁን አመልካች ያለ በቂ ምክንያት ዉሉን መሰረዙ ተቀባይነት የለዉም አመልካች በዉሉ ላይ የተጠቀሰዉን ይዞታ ለአሁን ተጠሪ እንዲያስረክብ በማለት የሰጡት ዉሳኔ መሰረታዊ የሕግ ስህተት ያልተፈጸመበት በመሆኑ የሚከተለዉ ዉሳኔ ተሰጥቷል።

DHIMMWF, JIILDII 20, LAKK.G.107777 (DHIMMA 23FFAA)

- Waliigalteen liizii wagga 3 xumuramullee, himataan jalaa waggaa tokko keessatti qabeenya isaa kaafatee laficha deebisuun irra turus, garuu inni waggaa 7f didee tureera,
- Himatamaan aangoo laficha qabeenya irra jiru faana fudhachuu akka qabu labsii 721/2004 kwtn 25/6 ni tuma;
- Qabeenya himataan iddoon kun hojiif mijataa akka ta’u iddicha irratti hojjate kanneen akka manaa, dallaa, dhakaa fi bargamoo fudhachuun sirrii dha.
- Ta’us, **qabeenya hojii salphaatti kaasanii fudhachuun danda’amu** kanneen akka kompireesara qilleessaa meeshaa isaa faana, maashina sibiilaan suuphan tokko, giraayindarii tokko, tiraanisfoormarii kkf fudhachuun kaayyoo seerichaa miti.

SIRNA WALDIDDAAN ADEEMSA HOJII LABSII LIIZII HOJIIRRA OOLCHUU KEESSATTI KA'U ITTI HIIKKAMU

- Labsiin lakk.721/2004 sirna wal diddaan itti furamuu kaa'ee jira.
- Adeemsa kana labsii lakk.1161/2011 waliin ilaaluun barbaachisaadha.
- Ajajni lafa akka gad lakkisuu yoo isa dhaqqabuu komii yoo qabaate **qaamuma lafichi akka gadilakkifamu murteessettidha.**
- Innis guyyaa 15 keessatti dhiyachuu qaba – kwt.27
- Qabiyyeen seeraan ala jedhamee ajajni yoo darbe guyyaa 7 keessatti komii dhiyeessuu qaba.
- Ol iyyannoon kan dhiyaatu **kora komii dhagahaa** miseensa shanii gad hin taane qabuu fi bulchiinsa magaalicha ykn naannoo dhimmichi laallatu keessatti hundaa'ufi dha.
- Itti yaamamni isaa kallattiin mana maree magaalichaa ykn naannoo dhimmichi ilaallatuufidha. Dhimmicha ilaalchisee murteen qaama kanaan kennamu, murtee beenyaa ilaallatu irraa kan hafe, murtee dhumaa ta'a.

>>WALDIDDAA HIIKUU

Gaaffii

- Dhimma beenyaaf yoo ta’e malee mana murtii dhaquun hin danda’amu jechuu dha? Heera mootummaa RDFI kwt 79/1 waliin akkamitti ilaalama?

- Murtii Kora Komii Dhagahaa irraa gareen komii qabu oliyyannoo isaa **Gumii Oliyyata Dhagahutti** guyyaa 30 keessatti dhiyeeffachuu qaba.
- Gumiin oliyyata dhagahuu guyyaa 30 keessatti murtii kennuu qaba.
- Qabiyyee seera qabeessa faayidaa uummataaf fudhatamu yoo ta’e, murtiin gumiittii hin quufne yoo tahe guyyaa 30 keesstti oliyyannoo **Mana Murtii Olaanaa** tiif dhiyaata ...La 1161/2011 kwt 20/2
- Murtii MMO kennu irraa oliyyachuuf qabiyyicha gadhiisee itti fufa….. Kwt 20/2

...

- Waliigaltee qaama bulchiinsaan wal qabatee seerri addaa kan tumaalee SHH ykn kutaa waliigalaa seera waliigaltee raawwii akka qabu kwt.3131 jalatti ibsamee jira.
- Kun immoo manneen murtii aangoo wal diddaa waliigaltee kana bu'uura godhatee ka'u ilaaluu akka qaban nutti ibsa.
- Haa ta'u malee manni murtii qaamni bulchiinsaa dirqamee akka raawwatu ajaju hin danda'u-kwt.3194

DHADDACHA IJIBAATAA MMWF GALMEE LAKK.114622 (DHIMMA 26FFAA)

- Himattoonni jalaa N2 himata himatamaa jalaa bulchiinsa magaala adaamaa irratti dhiyeeffataniin lafti mana jireenyaa kaaree 200 tokkoon tokkoo keenyaaf akka nuuf kennamu murtaa'ee kaartaanis nuuf kennameera.
- Garuu kan himata 1ffaa harka gahe kaaree 90 kan himataa 2ffaa harka gahe kaaree 110 qofa dha;
- Himatamaan jalaa lafa hir'ate guutuu taasisee nuuf haa kennu jedhani.
- Jiddu lixxootni N2 - bu'uura SDFHH kwt 358tti lafti himattoonnii fi himatamaan irratti walii galan lafa qabiyyee keenya kan nuhi bara mootii Hayla Sillaaseeti qabnee itti fayyadamaa turree fi mana jireenyaa lakk. 188 irraa qabnuu fi itti fayyadamaa jirru waan ta'eef himatamaan jalaa qabeenya keenya akka nu jalaa hin kennine.
- DhI:
  - Iyyata himattoonni jalaa qabiyyee guutuun nuuf haa kennamu jedhus ta'e kan jiddu lixxoonni lafa keenyatu seeran ala nu jalaa kennamaa jira jedhan **manni murtii idilee fuudhee ilaaluuf aangoo hin qabu** jechuun murtii MM jalaa cimsuun murteesseera.

IJAARSA SEERAAN ALAA

- Ijaarsa seeraan alaa jechuun maal jechuudhaa?
- Qabiyyeewwan seeraan alaa seera qabeessa taasisuuf ulaagaa akkamiitu guutuu qaba?
- Ijaarsi seeraan alaa seera qabeessa ta’uu hin dandeenye jiraa?
- Qaamoleen qabiyyee seeraan ala qabame seera qabsiisan eenyu fa’i?
- Itti gaafatamummaa yakkaa ni hordofsiisaa?
- Namni komii qabu (haala itti qulqullaa’e ykn tarkaanfiin fudhatame irratti) haala kamiin komii dhiyeeffata? Eessatti?

Maalummaa ijaarsa seeraan alaa

- Labsiin liizii, labsii lakk.721/2004 kwt 6(4) jalatti qabiyyeewwan osoo qaama ilaallatuun hin hayyamamin qabaman sirna qabsiisuuf dambiiwwan naannoleen baasan hordofee bu’uura pilaanii magaalaa fi standardii qoqqoodinsaa qophaa’eetiin fudhatama yoo argatan sirna liiziitiin kan bulan ta’uun tumameera.
- Keewwatni xiqqaan 5 immoo adeemsi sirna qabsiisuu kun guyyaa labsichi hojiirra oole (08/03/2004) irraa eegalee wagga 4 keessatti kan xumuramuu qabu ta’uu tuma.
- Haalli addaa kun akkuma jirutti ta’ee, labsiin kun kwt 5 jalatti lafa magaalaa sirna liiziitiin ala qabachuunifi hayyamuun dhorkaa ta’uu tuma.

>> MAALUMMAA IJAARSA SEERAAN ALAA

- Haaluma kanaan, sadarkaa naannoo oromiyaatti dambiin fooyya’e, dambii lakk.182/2008 kan bahe yemmuu ta’u, dambiin kun kwt 2(17) jalatti; **“ijaarsa seeraan alaa”** jechuun qabiyyee lafa magaalaa hayyama qaama naannoo keessatti lafa bulchuuf aangoo qabuun ala qabame irratti yookiin lafa seeraan hayyamame ta’ee hayyama ijaarsaa qaama aangoo qabuun kenname osoo hin qabaatiin ijaarsa raawwatame yookiin raawwatamaa jiru kamuu jechu dha.
- Dambiin kun itti fufuun, kwt xiqqaa 18 jalatti; **“qabiyyee seeraan alaa”** jechuun qabiyyee lafa magaalaa qaama aangoo qabuun osoo hin hayyamamiin qabame jechu dha.

...

- Dambii kana bu’uura godhatee qajeelfamni bahe, qajeelfama **keessummeessa qabiyyee lafa magaalaa ragaa hin qabneefi ijaarsa seeraan alaa sirna qabsiisuuf bahe.** Lakk. 5/2008 yemmuu ta’u, qajeelfamni kun kwt 2(9) fi 2(14) jalatti bifuma dambii keessatti ibsameen gaaleewwan ‘ijaarsa seeraan alaa’ fi ‘qabiyyee seeraan alaa’ jedhuuf hiikkoo kenneera.
- Qajeelfamni kun kwt 4(6) jalatti bifa qajeeltootiin kan tarreesse keessaa tokko; gocha seeraan alaa lafa magaalaa irratti raawwatamu ittisuufi kan kanaan dura raawwatame sirna qabsiisuun egeree misooma magaaloota naannichaa jireenyaafi hojiif mijooftuu gochuuf hojjechuun dirqama lammii har’aa maraa ta’uu hubannoo keessa galchuun hojjechuu

…

- Qajeelfamni kun itti fufuun, kwt 24 jalatti; bu’uura labsii fi dambichaa keewwata 9’tiin qabiyyeewwan seeraan ala dambiin lakk. 155/2005 gaafa guyyaa 24/05/2005 ragga’uun dura qabamanii tajaajilaaf oolaa jiran pilaanii magaalichaan fudhatama kan argatan yoo ta’e, akkaataa istaandardii tajaajilichaaf magaalichaaf murtaa’uun ulaagaa qajeelfama kanaan tumameen seera qabeessa taasisuun waraqaan abbaa qabiyyummaa ni kennamaaf’ jedha.

...

Qajeelfamni kun kwt 25 jalatti; qabiyyeewwan seeraan alaa seera qabeessa ta’uun waraqaa ragaa kennuuf ulaagaaleen guutamanii argamuu qabanu;

1. Qabiyyee lafaa ragaan irratti gaafatame irratti manni ijaarsi isaa xumuramee tajaajila kennaa turee fi jiru jiraachuun,
2. Qabiyyichii fi manni qabiyyicha irra jiru harka nama gaaffii ragaa dhiyeessaa jiruu jiraachuu
3. Mana qabiyyicha irratti argamu qaamni gaaffii dhiyeessu qabeenya isaa ta’uun ragaan mirkaneessu akkaataa dambichaa fi qajeelfama kanaan mirkana’uu qaba
4. Qabiyyichi amajjii 24, bara 2005 dura kan qabameefi manni irratti ijaarame ta’uun bulchiinsa gandaatiin yoo mirkana’ee;
5. Namni ijaarsa seeraan alaa geggeesse kun yeroo olitti ibsame keessatti jiraataa magaalichaa ta’uun kan ragga’e

6. Namni qabiyyee seeraan alaa irratti ijaarsa seeraan alaa geggeesse kun daangaa yeroo kana dura umriin isaa waggaa 18 fi isaa ol kan ture;
7. Ijaarsi geggeeffame tajaajila mana jireenyaaf yoo ta’e, abbaan qabiyyichaa keessa kan jiraachaa turee fi jiru ta’uu qaba;
8. Namni qabiyyeen seeraan alaa irratti ijaarsa geggeesse kun magaalicha keessaa mana yookiin lafa tajaajila walfakkaatuuf maqaa isaa yookiin haadhawarraa/abbaa warraatiin kan hin qabnee ta’uu qaba, kanas waadaa seera duratti fudhatama qabu seenee mallatteessuu qaba;
9. IJaarsi seeraan alaa raawwatame kun pilaanii itti fayyadama lafaa fi istaandaardii bal’ina lafa magaalichaan kan walsimu ta’ee yoo argameedha.

• • •

- Qabiyyee ijaarsi seeraan alaa irra jiru seera qabeessa taasisuuf ragaa dhiyaatu;
  - Abbaan qabiyyichaa biilii yookiin waliigaltee yookiin nagahee kafaltii bishaanii yookiin ibsaa amajjii 24, bara 2005 dura mana qabiyyicha irra jiruuf maqaa isaatiin ittiin kaffale yoo dhiyeeffate;
  - Magaalotni ragaa suuraa xiyyaaraa amajjii 24, bara 2005 dura fudhatame yoo qabaatan qabiyyicha irratti ijaarsi jiraachuu agarsiisu qaban ogeessaan koodii addaa qabiyyichaaf kennanii pirinti gochuun mallattoo maqaan deeggerameen mirkaneessuun chaappaan itti gochuun akka madda ragaatti itti fayyadamuu ni danda’u;
- Ragooleen kunis, bulchiinsa gandaa fi gandaa gadii akkasumas bakka bu’oota kutaa hawaasa adda addaa irraa filatamanii fi ijaarsa seeraan alaa irratti hin hirmaatiniin mirkanaa’ee dhiyaatuun kan keessummeeffamu ta’a.

• • •

- Waa’ee abbaa qabiyyee mana yookiin lafa tajaajila walfakkaatuuf maqaa isaa yookiin haadhawarraa/abbaa warraatiin qabaachuufi dhabuu, fi pilaanii itti fayyadama lafaa fi istaandaardii bal’ina lafa magaalichaan walsimuufi dhabuu ejensiinis qulqulleessuuf dirqama qaba. Kwt 26(4)

Qajeelfamichi kwt 28 jalatti ijaarsi seeraan alaa seera qabeessa kan taasifamu yoo ta’e;

- Gatii ka’umsa liizii gosa tajaajilichaa magaalaa sanaatiin ta’a.
- Magaalaa sirna liizii keessa hin galle keessatti qabiyyeen seeraan alaa seera qabeessa ta’uun gatii kiraa lafaa gosa tajaajilichaaf waggaan kaffalamu gatii ka’umsa liizii ta’ee sirna liizii keessa gala’ jedha.

- Itti aansuun kaffaltiin duraas ni raawwatama, waliigalteen liiziis ni mallatteeffama.

IJAARSA SEERAAN ALAA SEERA QABEESSA TA'UU HIN DANDEENYE

1. Ijaarsi qabiyyee lafa labsii lakk. 47/67'n dhaalaman irra jiru irratti geggeeffame seera qabeessa hin taasifamu.
2. Ijaarsi qabiyyee seeraan alaa irratti geggeeffame kamiyyuu pilaanii qoqqoodiinsaa (parcelation) fudhatama hin arganne seera qabeessa hin taasifamu, ni digama.
3. Qajeelfama kana keewwata (24-29) tiitti kan tumame akkuma eeggametti ta'ee, qabiyyeen seeraan alaa amajjii 24, bara 2005 booda qabame ulaagaa dambichaafi qajeelfama kanaan tumame guutullee, haala kamiiniyyuu seera qabeessa taasiisuun hindanda'amu.
4. Qabiyyeewwan seeraan alaa qajeelfamaa fi keewwata kana keewwata xiqqaa (3) irratti ibsamanii fi kanneen amajjii 24, bara 2005 dura qabamanii pilaanii magaalichaatiin walhinsimne bulchiinsa magaalichaatiin ni diigama.
5. Qabiyyeewwan seeraan alaa dambichaa fi qajeelfama kanaan seera qabeessa ta'uu hin dandeenye irratti ijaarsi seeraan alaa ijaaramee fi ijaaramaa jiru bulchiinsi magaalichaa diigee qaama ijaarsa kana raawwate irratti tarkaanfii seera qabeessa ta'e fudhachuuf aangoo ni qaba.
6. Qabeenyi qabiyyee seeraan alaa irra jiru kamiyyuu akka ka'u bulchiinsa magaalaatiin yoo murtaa'u beenyaanis ta'ee, lafti bakka bu'insaa hin kennamuuf

- Ijaarsi seeraan alaa akka diigamu murtaa’e kan ijoollee qonnaan bulaa ykn horsiise bulaa magaalicha ykn daangaa magaalichaarra jiraatanii yoo ta’e, sirni itti manni yk lafti bakka bu’iinsi kennamuuf ni uumama. (Innis; murtii addaatiin ijaarsi seeraan alaa sun kan ijoollee qote bulaa ykn horsiise bulaa yoo ta’eefi ulaagaa seeraan taa’e yoo guutedha. (Kwt 32)
- Kana malees, qabeenyi qabiyyee seeraan alaa irra jiru diigamuun isaa dhiibbaa haawwas-dinagdee guddaa kan fiduu danda’u yoo ta’e manni maree bul/mootummaa naannoo ilaalee murteessuu ni danda’a. (32(3)
- Gama tokkoon waan seeraan alaatiif beekamtii kennuun seeraan alummaa waan jajjabeessuuf, gama birootiin immoo biyya ijaarsi seeraan alaa itti baay’atu, ijaarsa maallaqni guddaan itti dhangala’e, ijaarsa uummanni keessa jiraatu akka diigamu taasisuun dhiibbaa hawaas-dingadee guddaa waan qabuuf madaaluu gaafata.
- Hojiin sirna qabsiisuu yeroo muraasa keessatti hin xumuramu taanaan (bara baraan itti fufu yoo ta’es) rakkoodha.

QAAMOLEE QABIYYEE SEERAAN ALA QABAME SEERA QABSIISAN

- Qajeelfamichi kwt 33 jalatti; hojiiwwan armaan olitti eeraman raawwachuuf; koree qabiyyee seeraan alaa qulqulleessuu fi koree seera kabachiisu sadarkaa magaalaa fi gandaatti ejensiidhaan ni hundeeffama jedha.
- Miseensi koree qabiyyee seeraan alaa qulqulleessuu nama 3-5 ta’uu danda’u.
- Koreen seera kabachiisu aangoo;
  - Seera kabachiisuufi tarkaanfii seera qabeessa fudhachuu qabu. (Kwt 33(3)
  - Ijaarsi seeraan alaa akka hin raawwatamne hawaasa magaalichaaf hubannoo ni uuma, akka uumamu ni taasisa, hirmaannaa uummataa karaa gurmaa’ina isaan ni cimsa, akka cimu ni taasisa
  - Murtee kaabinee magaalaatiin, magaala kaabinee hinqabne keessatti kaabinee bulchiinsa aanaatiin ijaarsi seeraan alaa akka diigamu ni taasisa;

- Ijaarsa seeraan alaa akka diigamu murtaa’e namni ijaarsicha gaggeesse qabeenya qabiyyicha irra jiru guyyaa 7 keessatti akka kaafatu xalayaan akeekkachiisa karaa ejensiitiin barreeffame harkatti ni qaqqabsisa yookiin ijaarsa raawwatamee irratti ni maxxansa;
- Namni ijaarsa seeraan alaa gaggeesse yeroo kennameef keessatti qabeenya isaa kaafachuu yoo baate korichi qabeenyicha diigsisee baasii hojii kanaaf bahes ni kaffalchiisa.
- Koreen seera kabachiisaa baasii dhimma kanaaf bahe meeshaa ijaarsicha irraa diigame caalbaasii ifaan gurguree deebisiisuuf mirga qaba, ta’us abbaan qabeenyichaa dhiyaatee baasii bulchiinsa magaalaa deebisuuf yoo gaafate dursa argachuu ni danda’a.

- Sirna komii keessatti dhimmi kun haala itti gara mana murtiitti dhufu hin ibsamne.
- Dambiin lakk.182/2008 garuu kwt 61 jalatti; komiiwwan dhiyaatan jalqaba sadarkaa itti uumamanitti ilaalamuu kan qaban ta’uufi sadarkaa naannootti komii uumame yoo ta’e walduraa duubaan biiroo fi waajjira pirezidaantiif dhiyaatanii, murtii pirezidentiin kennu murtii bulchiinsaa isa dhumaa ta’uu ibsa.
- Dambichi kwt 60 jalatti gumiin oliyyannoo ni hunda’a, tarreffamni isaa qajeelfamaan ni murtaa’aa haa jedhuyyuu malee qajeelfamni waan kana hin tarreessine.
- Dambichi kwt 59(3) jalatti immoo hanga gumiin oliyyannoo hundaa’utti adeemsa dambii kana keessatti eerame bu’uureffatee komii isaa dhiyeeffachuu danda’a jedha. (Hanga pirezidentii?)

- Tumaaleen kun wayita faayidaa uummataaf lafti akka gadi lakkifamu murtaa’u adeemsa deemamu fakkaatu. Ijaarsa seeraan alaan wal qabatee adeemsa deemamuu qabu hin fakkaatan.
- Dambiin lakk.186/2008 (dambii labsii lakk.195/2008 raawwachiisuuf bahe) kwt 23 jalatti; manni murtii idilee akkaataa barbaachisummaa isaatti bulchiinsa magaalaa keessatti kan hundeeffamu ta’uufi dhimma ijaarsa seeraan alaa ilaaluuf kan aangeffaman ta’uu ibsa. (Hundeeffamanii?
- Adeemsi gadi lakkisiisuuf sirni komii immoo addatti labsii lakk.1161/2011 fi dambii lakk.472/2012 keessatti haala addaatiin tumameera waan ta’eef tumaaleen kun waan raawwatiinsa qaban hin fakkaatu.

ADABBII YAKKAA

- Labsiin liizii, labsii lakk.721/2004 kwt 35 jalatti; namni kamiyyuu labsii kana, dambiifi qajeelfama bu'uura labsii kanaatiin bahan irra darbuudhaan lafa magaalaa dallaa itti ijaaree yoo qabate, ijaarsa yoo irratti gaggeesse, ykn qabiyyee olla isaa waliin yoo walitti make hidhaa cimaa wagga 7-15 fi adabbii maallaqaa qarshii kuma 40 hanga kuma 200tiin adabama jedha.
- Dambiin kwt 63 jalatti ni cimse.
- Qabiyyeen seeraan alaa amajjii 24, bara 2005 booda qabame ulaagaa dambichaafi qajeelfama kanaan tumame guutullee, haala kamiiniyyuu seera qabeessa taasiisuun hindanda'amu jedhamee dambii fi qajeelfama keessatti tumamee waan jiruuf adabbiin yakkaa armaan olii gocha amajjii 24/2005 booda raawwatame ilaallata jechuudha.

DHIMMWF. JIILDII 23FFAA, LAK. G150803 (DHIMMA 27FFAA)

- Himataan abbaan alangaa himatamaan obbo nigus hayiluu qaamni aangoo qabu kamuu osoo hin kenniniis lafa magaalaa qabiyyee mootummaa cinaa lafa isaa jiru kaaree 11.28 qabatee mana irratti waan ijaarratee argameef tumaa seeraa labsii 721/2004 kwt 35/1/B darbuun yakka raawwate jedhee himate.
- MMA:manni murtii aanaa dhimmicha ilaalee himatamaa hidhaa wagga 7 fi adabbii maallaqaa qar.40,000n adabe.
- MMO, fi MMW: akka labsichi jedhu himatamaaf akeekkachiisni guyyaa 7 hin kennamne waan ta’eef yakkaan hin gaafachiisu.
- DhIMMWF: akeekkachiisa barreeffamaa guyyaa 7 kennuun laficha gadi lakkisiisuuf malee waa’ee yakka hundeessuu miti jechuun murtii balleessumaa mana murtii aanaan kenname cimse.

“በአዋጅ ቁጥር 721/2004 አንቀጽ 27 መሰረት አግባብ ያለው አካል በሕገወጥ መንገድ የተያዘን የከተማ ቦታን የማስለቀቂያ ትዕዛዝ መስጠት እና ካሣ መክፈል ሳያስፈልግ የሠባት የሥራ ቀናት የጽሑፍ ማሥጠንቀቂያ ብቻ ለባለይዞታው በአካል በመስጠት ወይም በቦታው በሰፈረው ንብረት ላይ በመለጠፍ የማስለቀቅ ሥልጣን ይኖረዋል” በማለት የተቀመጠው ሀሳብ በሕጋዊ መንገድ ለተያዙ	150803
የከተማ ቦታዎችን ለማስለቀቅ የተቀመጠውን የማስለቀቂያ ትዕዛዝ የመስጠት እና ካሣ የመክፈል ሥርዓት ማሟላት ሳያስፈልግ በሕገወጥ መንገድ የተያዘን የከተማ ቦታን ማስለቀቅ የሚቻልበትን ሥርዓት የሚደነግግ እንጂ የከተማ ቦታን ወሮ ለያዘ ሰው የወንጀል ሀላፊነትን የሚያስቀር ስላለመሆኑ አዋጅ ቁጥር 721/2004 አንቀጽ 26(4)፣27	

Jiildii 23ffaa, lak. G150803

XUMURA!